

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kosonen, Heidi; Löf, Riku

Title: "Tissiposkia, sossupummeja ja terroristeja" : Elokapinan aktivistit toksisen puheen kohteina

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © 2023 Kirjoittajat

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Please cite the original version:

Kosonen, H., & Löf, R. (2023, 6.11.2023). "Tissiposkia, sossupummeja ja terroristeja" : Elokapinan aktivistit toksisen puheen kohteina. Ilmiö. <https://ilmiomedia.fi/artikkelit/elokapina-toksinen-puhe/>

Avainsanat: aktivismi elokapina kapitalismi luontokato metsäteollisuus
toksinen puhe vihapuhe

"Tissiposkia, sossupummeja ja terroristeja": Elokapinan aktivistit toksisen puheen kohteina

Heidi Kosonen ja Riku Löf – 6.11.2023

"Kiukuttelevat lapset", "suljetun osaston pipopäät", "apinat", "loiset", "terroristit", "paska, joka pitäisi pestä pois kadusta". Puhe ympäristöliike Elokapinasta ja sen aktivisteista on monesti loukkaavaa, leimaavaa ja vihaa lietsovaa. Toistuvat loukkaukset jäsenyivät osaksi laajempaa yhteiskunnallista vastakkainasettelua ja leimaavuutta, jolla on merkittäviä seurauksia myös demokraattisten oikeuksien toteutumisen kannalta. Teksti perustuu syksyllä 2022 ja keväällä 2023 tehtyyn kenttätööhön, jossa kirjoittajat havainnoivat Elokapinan mielenosoitukseen liittyviä sosiaalisen median keskusteluja ja yleisön toimintaa mielenosoituspaikoilla.

syvennyttä keskusteluun vallitsevan ympäristöpolitiikan oikeutuksesta tai Elokapinan toimintatapojen kritiikkiin. Keskustelun sijaan kommentoinnissa painottuu mielenosoittajien solvaaminen ja halveksiminen henkilökohtaisella tasolla.

Aktivistien leimaaminen ja solvaaminen ei rajoitu vain yksittäisten sosiaalisen median käyttäjien harrastamaan spontaaniin kommentointiin. Siihen osallistuvat myös monet vaikutusvaltaisissa asemissa olevat toimijat, joiden levittämä harhaanjohtava tieto ja solvaukset lietsovat ympäristökriisiin liittyviä yhteiskunnallisia vastakkainasetteluja.

Merkittävä osa Elokapinaan kohdistuvasta puheesta venyttää puheen sosiaalisia sääntöjä ja lietsoo vastakkainasetteluja ihmisryhmien välillä. Elokapinaa koskevan puheen sävyt ulottuvat ironisesta naureskelusta vihan ja inhon ilmauksiin, väkivaltafantasioihin sekä laittomiin uhkauksiin.

*Tällaista loukkaavaa ja vastakkainasetteluja ruokkivaa puhetapaa voidaan laveasti ottaen kuvailla filosofi **Lynne Tirrellia** mukaillen toksiseksi puheeksi.*

Paikoin aktivisteihin kohdistuvat kommentit sisältävät myös suoraa **vihapuhetta**, joka pyrkii leimaamaan aktivisteja liittämällä heihin ei-toivottuina pidettyjä piirteitä ja lietsomaan väkivaltaa heitä kohtaan.

Yhteiskunnallisen hallinnan ilmentymiä

Elokapinaa koskevissa kommenteissa kiertävät monet ympäristöaktivisteihin liitetyt stereotyypit. Mielenosoittajista puhutaan usein kitisevinä, ylitunteellisina nuorina ja kaupunkilaisina "tissiposkina", jotka saavat tofunsa lähikaupan kylmäaltaasta ja elävät valtion tuilla työskentelemättä itse elantonsa eteen.

Aktivisteihin kohdistetuissa solvauksissa korostuvat vihjaukset vaarasta, turmeltuneisuudesta ja ruumiiseen tai maahan tunkeutumisesta sekä

Tunteiden poliittista hyödyntämistä tarkastelleet **Sara Ahmed** ja **Martha Nussbaum** ovatkin tunnustaneet, miten inhon ja pelon kaltaiset tunteet kiinnittyvät tiettyihin ihmisryhmiin tunnepitoisten ja leimaavien puhetapojen toiston kautta. Kommenteissa Elokapinaan liitetään leimaavalla tavalla esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin, mielenterveyshäiriöihin, huumeongelmiin, loisiin, ulosteisiin, terrorismiin, rikollisuuteen, laiskuuteen, vieraan vallan vaikutusyrityksiin ja äärivasemmistolaisuuteen kytkeytyviä stereotyyppisiä.

Elokapinan ympärillä käytävästä keskustelusta voikin havaita erilaisia yhteiskunnallisen hallinnan muotoja ja erityisesti sitä, kuinka ne toimivat tunteiden, halujen ja ruumiiden läpi. Esimerkiksi keskustelun läikkyminen vastakkainasetteluille rakentuneisiin ja niitä edelleen ruokkiviin kiistoihin sukupuolesta, seksuaalisuudesta ja paikallisuudesta, sekä kysymykseen hyvinvointivaltiosta ja sen tuista kertoo sen sotkeutumisesta laajempaan poliittisiin (ja identiteettipoliittisiin) kamppailuihin.

*Fossiilisten polttoaineiden
polttaminen, tehometsätalous ja
muut ympäristötuhoa
kiihdyttävät käytännöt pitävät
yllä laajaa etuoikeuksien
verkostoa, jolloin niihin
kohdistettu kritiikki voi tuntua*

patriarkaalisen vallan historiallisten yhteyksien hahmottaminen auttaa ymmärtämään ympäristökatastrofin tuottamaa ahdistusta ja sen autoritäärisiäkin muotoja.

Ympäristökriisien herättämien hankalien tunteiden tarkastelu näiden valtarakenteiden kritiikin kautta valaisee myös Elokapinaan kohdistuvan toksisen puheen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia. Keskusteluissa toistuva laiskottelijoinen, yhteiskunnan vapaamatkustajiksi ja "sossupummeiksi" leimaaminen on stigmaa, vihaa ja häpeää hyödyntävänä taktiikkana jäljitettävissä aina kapitalististen taloudellisten instituutioiden syntyäikoihin.

Esimerkiksi jo vuoden 1530 "kulkurilaissa" Englannin kuningas **Henrik VIII** kuvasi joutilaisuutta "kaikkien paheiden äitinä". **Tracey Jensen** ja **Imogen Tyler** ovatkin tunnistaneeet, kuinka vuodesta 2010 lähtien Iso-Britannian poliittinen ja taloudellinen yläluokka on järjestelmällisesti elvyttänyt historiallisia stereotyyppioita köyhistä ja yhteiskunnan vapaamatkustajista oikeuttaakseen sosiaalietuuksien leikkauksia.

Myös **nykyisessä suomalaisessa oikeistolaisessa retoriikassa** mielenosoittajista muodostetaan kuvaa hyvinvointivaltion vapaamatkustajina, jotka protestoivat kunnollisia veronmaksajia vastaan. Tässä kontekstissa aktivisteja leimaava puhe jäsentyy osaksi laajempia yhteiskunnallisia kamppailuja, joita käydään esimerkiksi hyvinvointivaltion oikeutuksesta.

Elokapinan aktivismia vastustavaa "menkää töihin" -letkautusta voidaan tulkitella poliittisen filosofian professori **Amy E. Wendlingin** esittämän kapitalistisen työn kritiikin pohjalta. Wendlingin mukaan toimijuus ja poliittiset oikeudet voidaan saavuttaa modernissa kapitalismissa ainoastaan työn kautta.

*Monissa Elokapinaa koskevissa
kommenteissa työ näyttäytyy*

Tästä syystä esimerkiksi puuntuotannon tehostamiseen tähtääviä metsätöitä peräänkuulutetaan ympäristöaktivismia parempana luonnonsuojelutekona. Elokapinan tiesulkujen tapauksessa joutilaisuus – siis pötköttely kaupunkien keskeisillä ajoväylillä – tuntuu erityisen julkealta, sillä se pysäyttää palkkatyöhön tai kuluttamaan kiiruhtavien autoilijoiden etenemisen.

Tämä puolestaan on ristiriidassa talouskeskeisen nyky-yhteiskunnan perusarvojen kanssa, mikä osaltaan kiihdyttää Elokapinan aktivismin aiheuttamia vihamielisiä reaktioita.

Poliittisia vaikuttajia ja stigmatisointia

Elokapinaa koskeva toksinen puhe ei ole vain yksilöiden huonoa käytöstä. Siihen kytkeytyy myös pyrkimyksiä hyödyntää ympäristökriisistä käytävää keskustelua. Tutkijat kuten **Marta Anderson** sekä **Kjell Vowles** ja **Martin Hultman** ovat tunnistaneeet ympäristöaktivisti **Greta Thunbergiin**

Keskusteluissa erityisesti poliittinen oikeisto ja sitä lähellä olevat tahot pyrkivät määrätietoisesti rakentamaan ja kiihdyttämään vastakkainasetteluja ympäristöaktivistien ja ”kansan” välillä.

Esimerkiksi perussuomalaisten varapuheenjohtaja ja kansanedustaja **Sebastian Tynkkynen** on näkyvä hahmo Elokapinan mielenosoituspaikoilla ja liikkeen mielenosoituksia koskevien uutisten kommenttikentissä. Hän videoi ja kommentoi Elokapinan mielenosoituksia YouTube- ja Tiktok-kanavilleen taktiikkanaan häiritä, provosoida ja nöyryyttää mielenosoittajia.

Monet Tynkkynen suoratoistolähetyksistä ja lyhytvideoista tutut vitsit ja loukkaukset jäävät kiertämään sosiaaliseen mediaan ja ihmisten edesottamuksiin mielenosoituspaikoilla. Tynkkynen tähtää aktivistien julkiseen nolaamiseen toimimalla tavalla, joka lähentelee **nettikiusaamista**: hän mustamaalaa mielenosoittajia ja yllyttää myös seuraajiaan leikkaamaan ja jakamaan lähetyksistään nöyryyttäviä pätkiä yksittäisistä aktivisteista.

Myös **Iltalehden kolumnisti Sanna Ukkola** on sekä perinteisessä että sosiaalisessa mediassa rakentanut liikkeestä kuvaa väkivaltaisena ääriyhmänä, jonka ”näkyvä toiminta perustuu tavallisten kansalaisten

Ukkolan kolumneissa ja aineistomme somekommenteissa näkyy, kuinka disinformaatiolla eli tarkoituksellisella väärän tiedon levittämisellä pyritään oikeuttamaan entistä kovempia toimia ympäristömielenosoitusten tukahduttamiseen.

Tämänkaltaiset puheenvuorot nostavat ympäristöaktivisteja tikun nokkaan pyrkien kiihdyttämään uhkakuvia ja luomaan selvärajaisia erotteluja uhattujen ja uhkaajien välille. Erinäisten vähemmistöryhmien ja toisinajattelijoiden leimaaminen ja vastoinkäymisistä syyttäminen ovatkin historiallisesti olleet keskeisiä välineitä toimijoille, jotka pyrkivät valta-asemasta käsin puolustamaan vallitsevia valtarakenteita. Tällaisten kertomusten avulla rakennetaan syntipukkeja, pönkitetään käsitystä vaihtoehdottomuudesta ja pyritään viemään pohja yrityksiltä kuvitella ja edistää vaihtoehtoisia tulevaisuuksia.

Vaikka sosiaalista leimaa tuotetaan ja lietsotaan usein päämäärätietoisesti valtaapitävien taholta, toksista puhetta levittävät myös paljolti sellaiset toimijat, joiden toimintaa ohjaavat **tietoisen käytöksen sijaan äkkipikaiset tunnereaktiot ja tiedostamattomat ideologiset rakenteet**. Korkeammasta valta-asemasta käsin luotu stigma lietsoo yksilöitä, jotka

Väkivaltaisista sanoista väkivaltaisiin tekoihin

Kuten historia ja tutkimustieto osoittavat, raja väkivaltaisten sanojen ja tekojen välillä on ohut. Väkivaltaa ihannoivat ja vihaan kiihottavat sanat rakentavat maaperää väkivallanteoille esimerkiksi muokkaamalla mielipiteitä ihmisryhmistä ja normalisoimalla väkivallantekoja.

Tuija Saresma, Sanna Karkulehto ja Piia Varis esittävät, että verkossa levitettävät väkivaltaiset sanat lisäävät valmiutta myös muun kuin sanallisen väkivallan käyttämiselle. **Marcel Maussen** ja **Ralph Grillo** puolestaan ovat tunnistaneeet, että vihan lietsomisella ja toiseuttavalla puheella on merkittävä rooli erinäisiin ihmisryhmiin kohdistuvan väkivaltaisen liikehdinnän tuottamisessa.

väkivaltafantasioiden ja mielenosoittajien mielenosoituspaikoilla kokeman väkivallan uhan ja vahingoittamisyritysten välillä.

Kevään 2023 UPM Kymin tehtaiden protestin yhteydessä **Yle uutisoi**, kuinka tehtaalta tulleet autoilijat yrittivät useita kertoja ajaa mielenosoittajien päälle. Sivulliset uhkailivat heitä väkivallalla. Mielenosoittajien päälle heiteltiin kananmunia ja tölkkejä, minkä lisäksi yhden sivullisen heittävä kivi osui aktivistia kasvoihin. Vastaavaa on tapahtunut myös aiemmissa mielenosoituksissa, joissa aktivistien päältä on yritetty ajaa, heitä on lyöty tai heihin on kohdistettu muunlaista väkivaltaa.

Yllä kuvatut tapahtumat mielenosoituspaikalla vastaavat monelta osin kommentointia sosiaalisen median kanavissa. Etenkin päälleajokehotukset toistuvat tiuhaan Facebookin ja Twitterin kommenttikenttien kirjoituksissa ja gif-animaatioissa. Lisäksi monet kommentoijat haaveilevat kuolemantuomion tai fyysisten rangaistusten palauttamisesta kuvaten erilaisia väkivallantekoja, joita haluaisivat kohdistaa aktivisteihin. Jotkut kommentoijat merkitsevät julkaisuihin mielenosoituspaikkakunnalla asuvia tuttaviaan ja yllyttävät näitä väkivaltaan mielenosoittajia kohtaan.

Elokapinaa koskevassa keskustelussa näkyy, miten

ihmisryhmiä kohtaan.

Tämän osoittaa esimerkiksi UPM Kymin protestin yhteydessä käyty Facebook-keskustelu, jossa eräs kommentoija kehotti ihmisiä ajamaan autolla mielenosoittajien päältä. Kun kommenttia haastettiin, kirjoittaja puolustautui toteamalla, että mielenosoittajat ”ovat vain apinoita”.

Viittaus apinoihin perustuu jo vuosia kiertäneeseen, näennäisen harmittomaan ”eloapinat”-sanaleikkiin. Samassa keskustelussa kaksi sivustaseuraajaa kirjoitti mielenosoittajista ”mielisairaina” tai ”terroristeina”, jotka nekin ovat toistuvia mielenosoittajiin liitettyjä nimityksiä ja sillä tavoin väkivaltafantasiaa stereotyyppien avulla oikeuttavia ilmauksia. Ilmauksia yhdistää myös niiden aktivisteja epäinhimillistävä pyrkimys.

Miksi Elokapinaan kohdistuvalla toksisella puheella on väliä?

Millainen vaikutus ympäristöaktivisteihin kohdistuvalla puheella on demokraattisiin kansalaisyhteiskuntaan? Toksisen puheen käsitteen kautta

stressaaviin mielenosoitustilanteisiin liittyen. Jatkuva leimaaminen tai väkivallan uhka voi johtaa siihen, että pelkkä ajatus osallistumisesta alkaa tuntua sietämättömältä.

*Riski päätymisestä aggressiivisen
nettihalveksunnan kohteeksi voi
vaikuttaa ihmisten haluun
käyttää oikeuttaan osoittaa
mieltään.*

Sosiaalisessa mediassa aktivisteja puolustavat kommentit ovat vähissä, ja silloin kun niitä ilmenee, muut käyttäjät hyökkäävät puolustajia kohtaan usein ankarasti. Toksinen ja leimaava puhe onkin tehokasta juuri silloin, kun se saattaa häpeään, hiljentää tai eristää toisistaan kohteena olevia ryhmiä ja heikentää mahdollisuuksia ryhmien väliseen solidaarisuuteen.

Leimaavan kielen tehokkuus riippuu puhujan uskottavuudesta ja yhteiskunnallisesta asemasta. Kun julkisessa asemassa olevien kolumnistien ja poliitikkojen puheissa luodaan kuvaa ympäristöaktivisteista mielenterveyden häiriöistä kärsivinä sosiaalipummeina tai väkivaltaisina ekstremisteinä ja terroristeina, on myös puhujien vastuuta tarkasteltava kriittisemmin.

Esimerkiksi perussuomalaisten Tynkkynen on 130 000 seuraajallaan TikTokissa Suomen seuratuin poliitikko, ja hänen Elokapinaa koskevilla livestriimeillään ja videoklipeillään on vaikutusvaltaa. Suomenkielisellä #elokapina-aihetunnisteella on TikTokissa 33,1 miljoonaa näyttökertaa, ja suurin osa tägätyistä videoista on Tynkkynen striimeistä leikattuja klippejä.

aktivisteihin kohdistuvia tukahduttavia toimia ja mielenosoitusoikeuden kaventamista.

Voikin kysyä, onko aktivisteja leimaavalla, epäinhimillistävällä ja heihin kohdistuvaan väkivaltaan kannustavalla puheella ollut jo vaikutusta mielenosoittajien lisääntyneisiin vankeustuomioihin, **kiristyneeseen** lainsäädäntöön ja aktivistien kohtaamaan poliisiväkivaltaan.

YK:n asiantuntijat, Euroopan neuvosto ja muut ihmisoikeusryhmät **varoittavat**, että Euroopan maat käyttävät yhä useammin suhteettomia menetelmiä ilmastoaktiivisuuden tukahduttamiseksi. Huolestuttaviin merkkeihin on syytä reagoida ajoissa. Demokraattiset oikeudet ja ilmastomuutoksen lämmittämät jäätiköt kun tuntuvat murenevan samalla kaavalla – ensin pikkuhiljaa ja sitten yhtäkkiä.

Teksti perustuu Kososen ja Löfin European Journal of Cultural Studies -tiedejulkaisussa arvioitavana olevaan artikkeliin. Elokapinaan liittyvää sosiaalisen median keskustelua ja yleisön toimintaa mielenosoituspaikoilla tarkasteltiin lokakuussa 2022 järjestetyn Luontokatokapinan ja toukokuussa 2023 UPM:n pääkonttorilla ja Kymin tehtailla toteutettujen mielenosoitusten yhteydessä.

*Kuvat: bannerikuva ja ensimmäinen valokuva **Heta Heikkala, muut kuvat tuntematon, kaikki kuvat Elokapina / Extinction Rebellion Finland** lisenssillä CC BY.*

HEIDI KOSONEN

Heidi Kosonen toimii nykykulttuurin tutkijatohtorina Jyväskylän yliopistossa. Hän tarkastelee väitöksen jälkeisessä tutkimuksessaan niin kutsutun planetaarisen kuoleman herättämiä tunnereaktioita ja toimii tutkijana useissa vihapuhetta, vastapuhetta ja affektiivisiä nykykulttuurin ilmiöitä käsittelevissä tutkimusprojekteissa. Paraikaa hän on mukana Suomen Akatemian rahoittamassa hankkeessa *Everyday Affective Practices Online* sekä Koneen säätiön tukemassa *Aktivismi taiteen ja tieteen välineenä* -hankkeessa. Kosonen on toinen inhontutkimuksen verkoston perustajajäsenistä.

RIKU LÖF

Riku Löf on eurooppalaisten kulttuurien ja alueiden tutkimuksen väitöskirjatutkija Helsingin yliopistossa. Hänen työnsä tarkastelee ympäristöaktivismia ja ympäristökriisien kulttuureja affekti-, huumorin- ja mediatutkimuksen näkökulmista. Hän myös kirjoittaa säännöllisesti *The Ulkopolitist* -verkkolehteen.

Lue seuraavaksi

Viha vaikuttamisen välineenä sosiaalisessa mediassa

Kirjoittajalta **Joonas Hihnala** | 7.5.2019

Mikä Ilmiö?

Ilmiö on sosiologinen media, joka popularisoi tutkimusta ja tarjoaa uusia tapoja ajatella yhteiskuntaa.

[Lue lisää.](#)

Avainsanat

aktivismi arki demokratia
ensitreffit alttarilla eriarvoisuus historia
hoiva jäte kansalaisyhteiskunta
kansanterveys kapitalismi katsottua
kommentti korona koulu koulutus kulttuuri
kuluttaminen lapset lisääntyminen luokka
mielenterveys nuoret parisuhde perhe
pitkät poikkeustila politiikka
sosiaalinen media sosiologia
sosiologia valokeilassa sukupuoli talous
teknologia tiede tieto tosi-tv tunteet työ
työelämä töissä ulkonäkö vuorovaikutus
yhteiskunta ympäristö

Tuoreimmat

Nuorten urapolkujen polveilevuus kertoo työelämän muutoksesta

20.9.2023

Suomirapin ja suomalaisuuden moninaisuudesta

15.6.2023

Väliaikaiskäyttäjien hankala asema kaupunkitilojen uudistamisessa

17.5.2023

Toimitus

toimitus@ilmiomedia.fi

Facebookissa

ISSN 2489-9402

Twitterissä

Instagramissa

LinkedInissä

**Täällä ei ole
nähtävää –
vielä**

Kun joku heistä twiittaa, tw
näkyvät täällä.

Näytä Twitterissä